

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Науково-дослідний центр проблем
соціальної педагогіки та соціальної роботи Національної
академії педагогічних наук України
та Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка**

ІННОВАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

Монографія

**Київ
Талком
2019**

УДК 378.091:316.422

I-57

Науковий редактор:

Харченко С. Я. – доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри соціальної педагогіки Державного закладу
«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Рецензенти:

- Сорочан Т. М.** – доктор педагогічних наук, професор, директор
Центрального інституту післядипломної освіти
НАПН України
- Пустовіт Г. П.** – доктор педагогічних наук, професор, професор
кафедри природничо-математичної освіти
Рівненського обласного інституту післядипломної
педагогічної освіти
- Васильєва М. П.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач
кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди

Інновації педагогічної освіти в умовах викликів сьогодення :
I-57 монографія / за наук. ред. С. Я. Харченка. К. : Талком, 2019. –
343 с.

ISBN 978-617-7832-01-9

У монографії представлено теоретичні та методологічні засади проблеми інновацій педагогічної освіти в контексті викликів сьогодення. Зміст монографії складається з двох розділів, у яких розглянуто інноваційність як сучасну форму фундаментальності педагогічної науки та освіти й подано технології і механізми інноваційно-педагогічної діяльності в різних сферах життєдіяльності людини. Книгу призначено для науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників.

УДК 378.091:316.422

*Рекомендовано до друку вченою радою
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
(протокол № 10 від 31 травня 2019 року)*

ISBN 978-617-7832-01-9

©ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА.....	5
----------------	---

РОЗДІЛ 1.

ІННОВАЦІЙНІСТЬ ЯК СУЧАСНА ФОРМА ФУНДАМЕНТАЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ І ОСВІТИ

Харченко С. Я. Інновації в освіті як сучасний педагогічний феномен	7
Докучаєва В. В. Когнітивістика як трансдисциплінарна основа освітнього інжинірингу	29
Омельченко С. О., Головка С. О. Змістова характеристика педагогічної технології формування управлінської культури майбутніх магістрів з менеджменту в процесі фахової підготовки.....	52
Прошкін В. В. Статистичний аналіз сформованості компетенцій викладачів вищої школи в добу змін.....	81
Ткачов С. І., Ткачова Н. О. Формування корпоративної культури майбутніх учителів як педагогічна проблема.....	98

РОЗДІЛ 2.

ТЕХНОЛОГІЇ І МЕХАНІЗМИ ІННОВАЦІЙНО- ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Гришак С. М. Проблема статевої диференціації в освіті: історико-педагогічний та соціокультурний контексти.....	122
Караман О. Л. Соціально-психологічна деформація особистості в умовах гібридної війни на Сході України.....	153
Петришин Л. Й. Web-quest як інноваційна технологія підготовки креативних фахівців соціальної сфери.....	176
Рассказова О. І., Григоренко В. Л., Шевченко Н. О. Інклюзивна освіта у закладах дошкільної та середньої освіти як продукт соціальної динаміки суспільства.....	203
Краснова Н. П. Соціально-педагогічна діяльність з соціалізації підростаючого покоління в умовах деструктивного середовища засобами гейміфікації.....	223

В. В. Прошкін
доктор педагогічних наук, професор кафедри
комп'ютерних наук і математики Факультету
інформаційних технологій та управління Київського
університету імені Бориса Грінченка

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ СФОРМОВАНОСТІ КОМПЕТЕНЦІЙ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ В ДОБУ ЗМІН

***Анотація.** У підрозділі подано результати міжнародного проекту #21720008 «Компетенції викладачів вищої школи в добу змін», який виконувався у 2018 р. Київським університетом імені Бориса Грінченка за сприянням Вишеградського фонду та Міністерства закордонних справ Нідерландів. Метою проекту є визначення та діагностика комплексу компетенцій викладачів вищої школи, що відповідають вимогам часу, та подальша стандартизації їхньої діяльності в 3-х країнах Вишеградської групи (Польща, Чехія і Словаччина) та України. Виявлені у процесі роботи проблеми уможливили визначити теоретичний та практичний ефект виконаного дослідження – можливість подальшої розробки європейських стандартів професійної діяльності викладачів вищої школи задля реалізації головної мети вищої освіти – підвищення її якості.*

***Ключові слова:** компетенції, викладач вищої школи, статистичний аналіз, стандарт професійної діяльності.*

У 2018 р. за сприянням Вишеградського фонду та Міністерства закордонних справ Нідерландів було розпочато виконання міжнародного проекту #21720008 «Компетенції викладачів вищої школи в добу змін».

Грантоотримувачем проекту став Київський університет імені Бориса Грінченка. Сайт проекту: <http://histecc.kubg.edu.ua>. Координатор проекту – Людмила Хоружа, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка. Супервайзер проекту – Наталія Морзе, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН

України, проректор з інформатизації навчально-наукової та управлінської діяльності Київського університету імені Бориса Грінченка.

Партнери проекту:

- Сілезький університет в Катовіцах (Польща), координатор проекту – Лукаш Квадранс, кандидат наук, викладач кафедри загальної освіти та методології досліджень;

- Університет Острави (Чеська Республіка), координатор проекту – Йозеф Малах, доктор педагогічних наук, доцент;

- Університет Матея Бела в Банській Бистриці (Словакія), координатор проекту – Броніслава Касачова, доктор педагогічних наук, професор;

- Українська Академія акмеології (Україна), координатор проекту – Яна Фруктова, кандидат педагогічних наук, доцент.

На що був спрямований проект?

В умовах реформування освіти та суспільних трансформацій змінюються вимоги до діяльності всіх освітян, у тому числі викладачів вищої школи. Незворотними є зміни у сфері їхніх професійних компетенцій. Виникає потреба у концептуалізації і гармонізації професійної діяльності викладачів вищої школи.

Зважаючи на те, що компетенції викладача вищої школи є важливим індикатором його діяльності, актуальність реалізації ідеї проекту пов'язана з уніфікацією підходів до визначення компетентнісної сфери викладачів в умовах змін та розробкою діагностичного інструментарію. Зазначене сприяє подальшій стандартизації результатів професійної діяльності викладачів вищої школи в країнах партнерах.

Метою проекту «Компетенції викладачів вищої школи в добу змін» є визначення та діагностика комплексу компетенцій викладачів вищої школи, що відповідають вимогам часу, та подальша стандартизація їхньої діяльності в 3-х країнах Вишеградської групи (Польща, Чехія і Словаччина) і України.

Визначення та діагностика компетенцій викладачів вищої школи здійснена на основі міжнародного досвіду чотирьох країн-учасниць. Основна мета проекту досягнута через компаративістський аналіз сутності та стану розвитку компетенцій у країнах-партнерах, подальшої розробки

рекомендаційних висновків та стандартизації результатів діяльності викладачів.

Результатом реалізації проекту стало визначення комплексу компетенцій, які відповідають критеріям якості та корелюють змінні процеси в суспільстві, а також розроблення методології, діагностичного апарату дослідження, пропозиції щодо підвищення якості професійної діяльності викладачів вищої школи.

У 2018 р. у кожному з університетів країн-партнерів сформовані чотири дослідницькі групи для реалізації проекту. Кожна дослідницька група складалася з 5 учасників (учених, фахівців у сфері освіти, представників недержавної громадської організації). Серед 20 осіб – виконавців проекту, чотири представляють недержавну громадську організацію «Українська академія акмеології», яка досліджує процес досягнення особистістю високого професійного розвитку.

За участю місцевих громад та роботодавців у рамках проекту створено міжнародну секцію недержавної громадської організації «Українська академія акмеології» з питань стандартизації результатів професійної діяльності викладачів вищої школи та підвищення її якості. Участь зацікавлених цільових груп дозволила визначити сутність та особливості змін у компетентнісному статусі викладачів ЗВО.

Усього в дослідженні «Компетенцій викладачів вищої школи в добу змін» взяли участь 993 респонденти: 328 викладачів і 665 студентів. У вибірці викладачів зафіксовано більше жінок – 247 осіб (75,3% від загальної кількості), чоловіків – 81 особа (24,7%). За віковим критерієм розподіл виглядає наступним чином: 127 осіб віком 24 – 40 рр. (38,7%), 131 особа віком 41 – 55 років (39,9%), 70 осіб віком понад 56 років (21,4%).

У більшості викладачів (122 особи, що становить 37,2%) стаж роботи понад 21 рік, приблизно однакова кількість викладачів має стаж роботи до 10 років (105 осіб, 32%) і від 11 до 20 років (101 особа, 30,8%). Узагальненні данні по країнам-учасникам проекту подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Узагальнені статистичні данні по вибірці викладачів

	Усього	Чоловіки	Жінки	Вік			Стаж		
				25-40	41-55	56-	До 10	11-20	21-
Україна	125	17	108	58	45	22	44	35	46
		13,6 %	86,4 %	46,4 %	36,0 %	17,6 %	35,2 %	28,0 %	36,8 %
Польща	63	15	48	22	31	10	19	23	21
		23,8 %	76,2 %	34,9 %	49,2 %	15,9 %	30,2 %	36,5 %	33,3 %
Чехія	73	31	42	23	34	16	25	22	26
		42,5 %	57,5 %	31,5 %	46,6 %	21,9 %	34,2 %	30,1 %	35,7 %
Словаччина	67	18	49	24	21	22	17	21	29
		26,9 %	73,1 %	35,8 %	31,3 %	32,9 %	25,4 %	31,3 %	43,3 %
Усього	328	81	247	127	131	70	105	101	122
		24,7 %	75,3 %	38,7 %	39,9 %	21,4 %	32,0 %	30,8 %	37,2 %

Наступним кроком дослідження стало з'ясування того, як саме викладачі оцінюють різні складники компетентнісних профілів за усталеним твердженням «так» (див. Табл. 2).

Таблиця 2

Оцінювання викладачами компетентнісних профілів за усталеним твердженням «так»

№ з/п	Компетенції	Україна, %	Польща, %	Чехія, %	Словаччина, %
Професійно-педагогічний профіль					
1	Ставлення до реформ	42,4	23,0	38,4	32,8

2	Професійне самовдосконалення	67,5	66,7	56,6	47,8
3	Робота з інформацією та використання ІКТ	49,6	14,3	37,9	32,8
4	Взаємодія зі студентами	64,8	39,7	51,4	42,5
5	Управління освітнім процесом	44,8	24,6	38,4	32,1
Середнє значення		53,8	33,3	44,0	37,6
Соціально-особистісний профіль					
1	Педагогічна культура та етика	69,4	63,5	58,8	56,3
2	Прийняття професійних рішень та відповідальність за їх наслідки	77,9	73,5	68,5	57,2
3	Лідерські якості	61,9	63,0	59,8	51,2
4	Громадянська позиція	56,4	62,7	54,1	40,3
Середнє значення		66,4	65,7	60,1	51,3
Академічний профіль					
1	Впровадження результатів наукових досліджень у практику	44,4	46,1	39,1	29,9
2	Інтернаціоналізація освіти та науки	38,9	43,9	34,7	29,4
3	Популяризація власних наукових досліджень	44,0	35,7	28,9	35,8
4	Володіння науковою методологією та дослідницьким інструментарієм	52,0	38,1	24,7	23,4
5	Академічна доброчесність	80,8	82,5	67,1	74,6
Середнє значення		52,0	44,7	34,4	38,6

Графічну інтерпретацію статистичних даних подано на рис. 1 – 3.

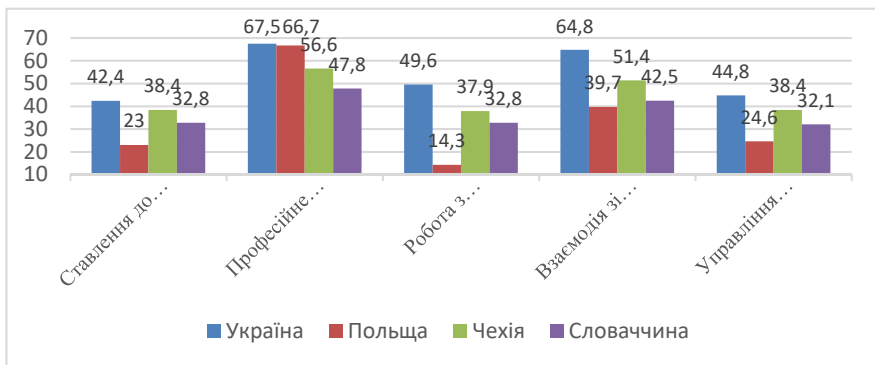

Рис. 1. Професіонально-педагогічний профіль (викладачі)

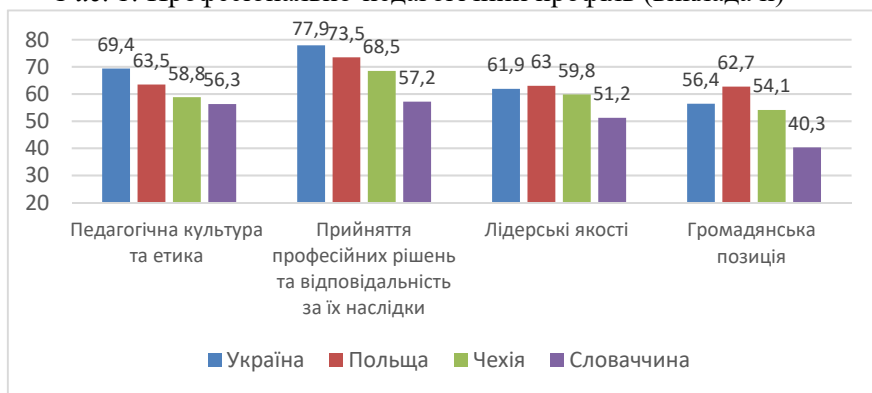

Рис. 2. Соціально-особистісний профіль (викладачі)

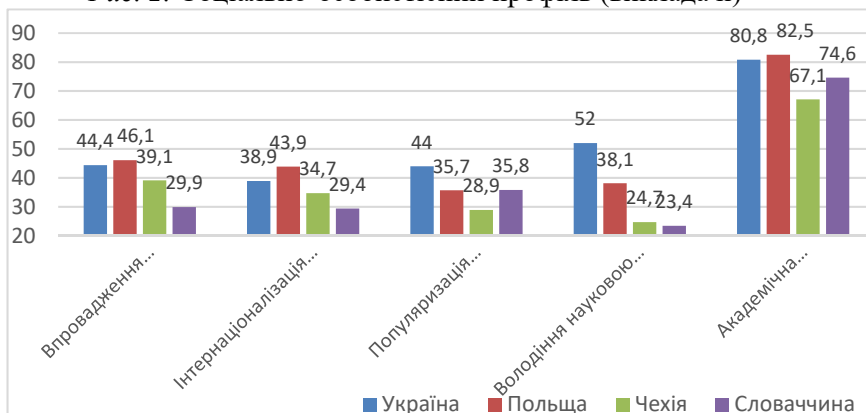

Рис. 3. Академічний профіль (викладачі)

Як свідчать данні таблиці 2, у кожній країні респонденти неоднаково оцінюють компетенції викладачів вищої школи, виділяючи різні пріоритети, разом із тим можна окреслити певні тенденції:

- найбільш високо всі країни-учасниці проекту оцінюють компетенції соціально-особистісного профілю (Україна – 66,4%, Польща – 65,6%, Чехія – 60,3%, Словаччина – 51,3%);

- українські та словацькі респонденти вважають, що компетенції професійно-педагогічного та академічного профілів мають приблизно однакову значущість для діяльності викладача вищої школи (53,8%, 52,0% – українська вибірка, 37,6%, 38,6% – словацька вибірка);

- польські викладачі оцінюють академічний профіль вище, ніж професійно-педагогічний (49,3% і 33,7 відповідно);

- чеські викладачі вважають, що професійно-педагогічний профіль більш вагомий, ніж академічний (44,5% і 38,9% відповідно).

Узагальненні данні по вибіркам викладачів і студентів подано на рис. 4, 5.

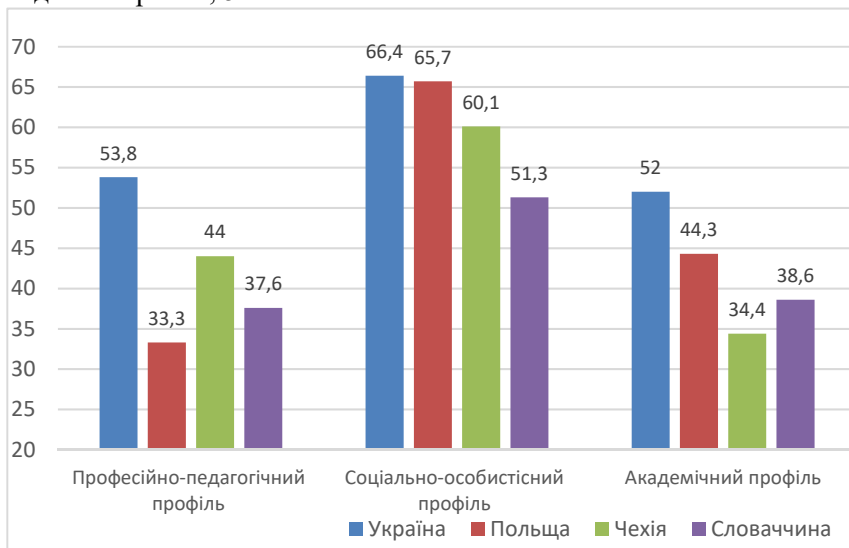

Рис. 4. Узагальнені данні (викладачі)

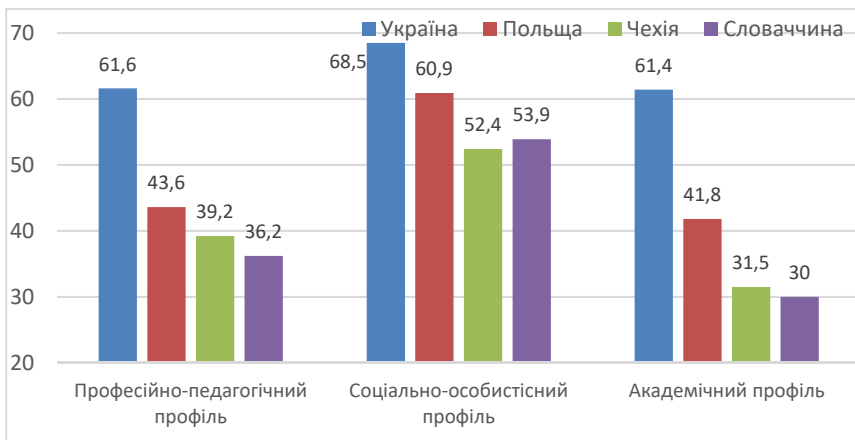

Рис. 5. Узагальнені данні (студенти)

Зазначимо, що студенти університетів, так само як і викладачі, відповідали на питання опитувальника. Варто підкреслити – якщо викладачі, які були залучені до опитування, здійснювали самооцінку своєї професійної діяльності, то студенти, відповідаючи на питання дослідження, визначали власні очікування щодо діяльності викладачів вищої школи, фактично розробляючи «ідеальну модель» сучасного викладача університету.

Порівняння очікування студентів із самооцінкою викладачів представимо на рис. 6 – 9 (по кожній країні окремо).

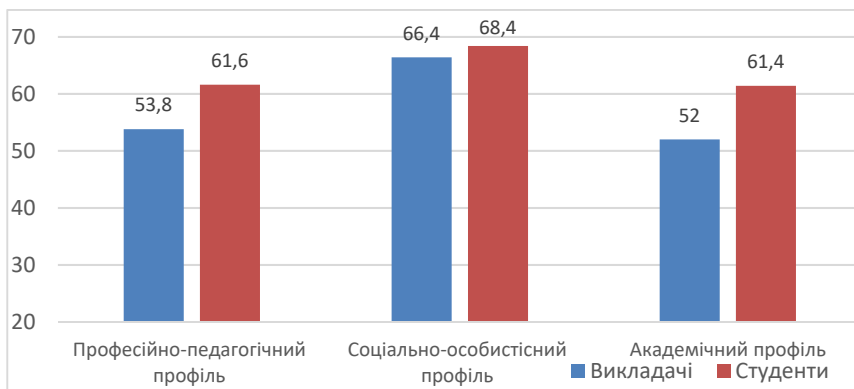

Рис. 6. Зіставлення поглядів викладачів і студентів щодо компетенцій викладачів вищої школи (українська вибірка)

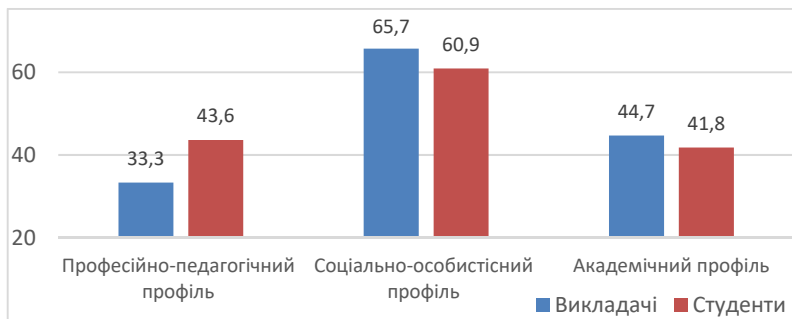

Рис. 7. Зіставлення поглядів викладачів і студентів щодо компетенцій викладачів вищої школи (польська вибірка)

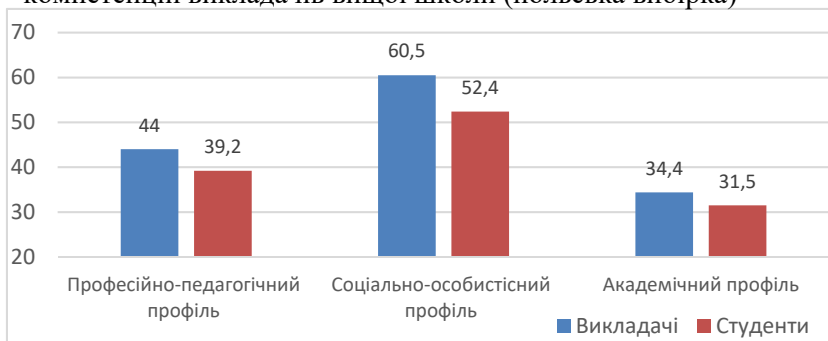

Рис. 8. Зіставлення поглядів викладачів і студентів щодо компетенцій викладачів вищої школи (чеська вибірка)

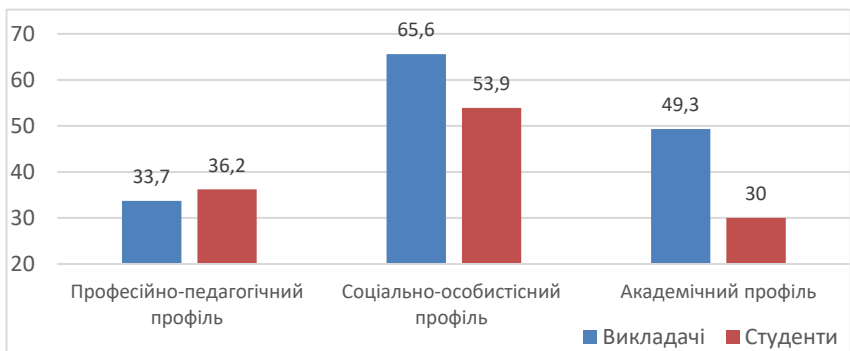

Рис. 9. Зіставлення поглядів викладачів і студентів щодо компетенцій викладачів вищої школи (словацька вибірка)

Аналіз даних, поданих на рис. 6 – 9 дозволяє зробити узагальнення:

- як свідчить загальноєвропейська тенденція, у більшості випадків (7 проти 5) рівень самооцінки викладачів є вищим, ніж очікування у студентів;

- однак, в Україні простежується протилежна тенденція – «ідеальна модель» викладача вищої школи за очікуваннями студентів є більш високою, ніж реальна. Особливо яскраво це простежується при оцінюванні професійно-педагогічного профілю (53,8% – викладачі, 61,6% – студенти) та академічного профілю (52,0% – викладачі, 61,4% – студенти);

- найбільш яскраво позитивна різниця між самооцінкою викладачів і очікуваннями студентів простежується в словацькій вибірці: соціально-особистісний профіль (65,6% – викладачі, 53,9% – студенти), академічний профіль (49,3% – викладачі, 30,0% – студенти).

Представимо далі, як здійснюється респондентами оцінка компетенції відповідно до обраних нами фільтрів:

- стать,
- вік.

У таблиці 3 подано ставлення викладачів-жінок і викладачів-чоловіків до проблеми дослідження.

Таблиця 3

Узагальнена статистика за статтю

№	Компетенції	Україна, %		Польща, %		Чехія, %		Словацьчина, %	
		Усього		Усього		Усього		Усього	
		ч	ж	ч	ж	ч	ж	ч	ж
Професійно-педагогічний профіль									
1	Ставлення до реформ	42,4		23,0		38,4		32,8	
		44,1	42,2	23,3	22,9	32,5	42,9	44,5	26,6
2	Професійне самовдосконалення	67,5		66,7		56,6		47,8	
		62,7	68,2	64,5	67,4	59,6	56,4	46,3	48,6
3	Робота з інформацією та використання ІКТ	49,6		14,3		37,9		32,8	
		50,9	49,4	13,3	14,6	27,9	45,2	42,6	29,2
4	Взаємодія зі студентами	64,8		39,7		51,4		42,5	
		58,8	65,8	36,7	60,5	38,8	60,7	38,9	43,9

5	Управління освітнім процесом	44,8		24,6		38,4		32,1	
		45,6	44,7	25,0	24,5	27,4	46,4	29,2	40,7
Середнє значення		52,4	54,1	32,6	37,9	37,2	50,3	40,3	37,8

Соціально-особистісний профіль									
1	Педагогічна культура та етика	69,4		63,5		58,8		56,3	
		63,2	70,4	46,7	68,8	51,4	60,7	51,4	58,2
2	Прийняття професійних рішень та відповідальність за їх наслідки	77,9		73,5		68,5		57,2	
		70,6	79,1	66,7	75,7	61,3	73,8	66,7	53,7
3	Лідерські якості	61,9		63,0		59,8		51,2	
		54,8	62,9	60,0	63,8	53,8	64,3	55,5	49,6
4	Громадянська позиція	56,4		62,7		54,1		40,3	
		52,9	56,9	63,4	62,5	45,2	60,7	41,7	39,8
Середнє значення		60,4	67,3	59,2	67,7	52,9	64,9	53,8	50,3

Академічний профіль									
1	Впровадження результатів наукових досліджень у практику	44,4		46,1		39,1		29,9	
		50,0	43,5	46,7	45,8	32,3	44,1	27,8	30,6
2	Інтернаціоналізація освіти та науки	38,9		43,9		34,7		29,4	
		41,2	38,6	44,5	43,8	37,6	32,6	20,4	42,8
3	Популяризація власних наукових досліджень	44,0		35,7		28,9		35,8	
		50,0	43,1	43,4	33,4	33,9	22,6	33,3	36,8
4	Володіння науковою методологією та дослідницьким інструментарієм	52,0		38,1		24,7		23,4	
		58,8	50,9	33,3	39,6	22,6	26,2	24,1	23,1
5	Академічна добросовісність	80,8		82,5		67,1		74,6	
		88,2	79,6	66,7	87,5	64,5	69,1	77,8	73,5
Середнє значення		57,6	51,1	46,9	50,0	38,2	38,9	36,7	41,4
Усього виборів		8	6	6	8	3	11	7	7

Прим. У таблиці жовтим кольором позначено, хто саме (чоловіки або жінки) давали більш високу оцінку кожній компетенції, висловлюючи усталене твердження «так».

Аналіз табличних даних дозволяє зробити узагальнення:

- респонденти жіночої статі частіше (32 рази), ніж чоловіки (24 рази) висловлюють усталене твердження «так», яке розглядається нами як індикатор реальної готовності викладачів до змін, визначення власної рішучої позиції;

- як чоловіки, так і жінки із України, Польщі та Словаччини приблизно однаково у сукупності оцінюють компетенції викладачів вищої школи, разом із тим, викладачі – жінки Чехії обирають усталене твердження «так» набагато частіше, ніж чоловіки (11 разів проти трьох);

- оцінюючи соціально-особистісний профіль, викладачі-жінки України та Чехії висловлюють усталене твердження «так» частіше, ніж чоловіки.

Графічна інтерпретація результатів подана на рисунках 10, 11.

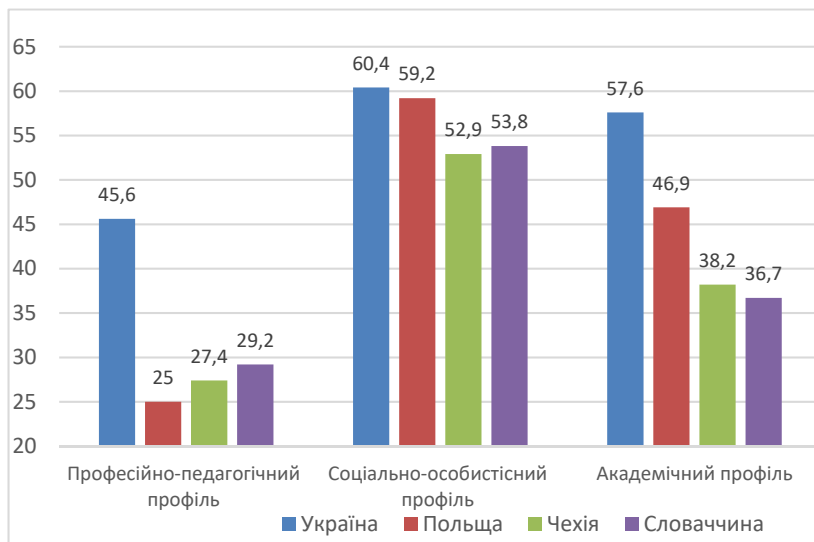

Рис. 10. Узагальнені данні (викладачі, чоловіки)

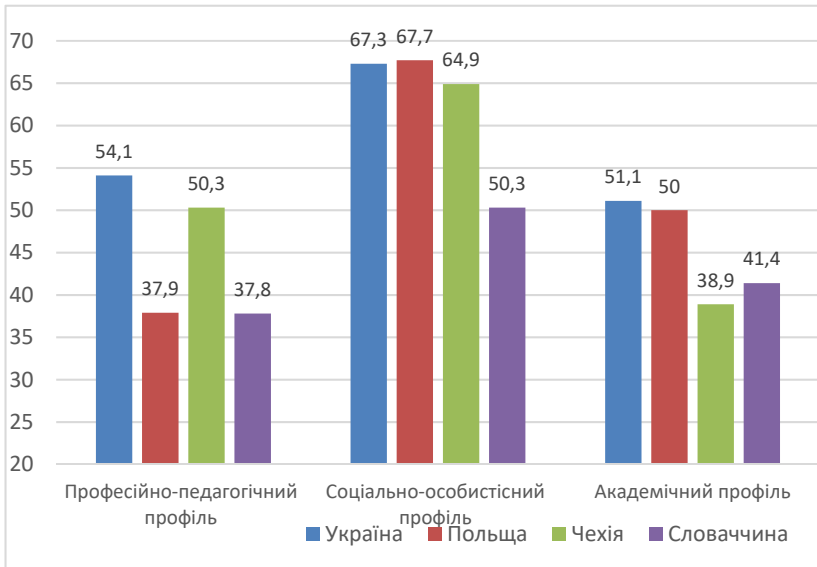

Рис. 11. Узагальнені данні (викладачі, жінки)

Далі перейдемо до аналізу даних відповідно до фільтру «вік» (див. табл. 4).

Таблиця 4

Узагальнена статистика за віком

№	Компетенції	Україна, %			Польща, %			Чехія, %			Словаччина, %		
		Усього			Усього			Усього			Усього		
		25-40	41-55	56-	25-40	41-55	56-	25-40	41-55	56-	25-40	41-55	56-
Професійно-педагогічний профіль													
1	Ставлення до реформ	42,4			23,0			38,4			32,8		
		44,0	37,8	47,8	11,4	29,1	30,0	45,6	36,9	40,7	39,6	35,7	22,8
2	Професійне самовдосконалення	67,5			66,7			56,6			47,8		
		69,5	65,9	65,2	59,1	74,2	60,0	53,6	58,8	56,3	47,2	46,1	49,9
3	Робота з інформацією та використання ІКТ	49,6			14,3			37,9			32,8		
		49,4	48,1	53,1	15,2	17,3	3,3	49,3	30,9	29,2	29,1	36,5	33,4
4	Взаємодія зі студентами	64,8			39,7			51,4			42,5		
		64,7	61,1	72,7	38,4	45,2	25,0	54,4	54,4	46,9	33,4	50,0	45,5

5	Управління освітнім процесом	44,8			24,6			38,4			32,1		
		42,3	43,3	54,6	16,9	32,3	17,5	39,1	38,3	37,5	28,1	34,5	46,6
Середнє значення		53,9	51,2	58,7	28,2	39,6	27,2	48,4	43,9	42,1	35,5	40,6	39,6

Соціально-особистісний профіль													
1	Педагогічна культура та етика	69,4			63,5			58,8			56,3		
		70,3	65,2	71,6	54,6	70,1	62,5	57,7	54,4	60,9	50,0	60,7	59,1
2	Прийняття професійних рішень та відповідальність за їх наслідки	77,9			73,5			68,5			57,2		
		75,3	78,5	83,3	59,1	83,9	73,3	69,6	69,6	64,6	54,2	63,5	59,0
3	Лідерські якості	61,9			63,0			59,8			51,2		
		61,5	60,7	65,1	57,6	64,5	70,0	59,4	66,7	45,9	52,8	53,9	46,7
4	Громадянська позиція	56,4			62,7			54,1			40,3		
		57,8	51,1	63,7	56,9	69,3	55,0	56,5	54,4	50,0	39,6	38,1	43,2
Середнє значення		66,2	63,9	70,9	57,1	71,9	65,2	60,8	61,3	55,4	49,2	54,1	52,0

Академічний профіль													
1	Впровадження результатів наукових досліджень у практику	44,4			46,1			39,1			29,9		
		46,6	38,9	50,0	34,2	58,1	35,0	41,3	39,7	34,4	31,3	30,9	27,3
2	Інтернаціоналізація освіти та науки	38,9			43,9			34,7			29,4		
		42,5	34,8	37,6	30,3	50,5	3,3	41,9	20,6	35,4	33,3	44,4	33,3
3	Популяризація власних наукових досліджень	44,0			35,7			28,9			35,8		
		44,9	35,6	58,9	29,6	41,9	30,0	32,6	22,1	31,3	37,5	35,8	34,1
4	Володіння науковою методологією та дослідницьким інструментарієм	52,0			38,1			24,7			23,4		
		51,7	51,1	54,5	33,3	43,0	33,3	29,0	19,6	29,2	29,2	23,8	16,7
5	Академічна доброчесність	80,8			82,5			67,1			74,6		
		79,3	80,0	86,4	77,3	87,1	80,0	60,9	73,5	62,5	70,8	76,2	77,3
Середнє значення		53,0	48,1	57,5	40,9	56,1	36,3	41,1	35,1	38,6	40,4	42,2	37,7
Усього виборів		2	0	12	0	13	1	8	6	2	3	7	4

Аналіз таблиці 4 дозволяє зробити певні узагальнення:

- якщо брати до уваги загальноєвропейські тенденції, найбільш продуктивним, відкритим до змін є вік 41 – 55 років (представники цього віку найчастіше за інших, а саме, 26 разів оцінюють компетенції викладачів вищої школи відповідно до усталеного твердження «так»), найменша кількість виборів у викладачів віком 25 – 40 років (13 разів);

- разом з тим, в Україні зафіксовано протилежну ситуацію – найбільш високо значущість компетенцій викладачів оцінюють представники віком від 56 років (12 разів), особливо яскраво це простежується при оцінці соціально-особистісного профілю. Респонденти віком 25 – 40 років лише двічі найчастіше за інших дають найбільшу оцінку компетенціям викладачів вищої школи. Проблемним вважаємо вік 41 – 55 років – представники цього віку висловлюють опосередковане ставлення до всіх складників компетентнісних профілів;

- схожа ситуація відмічається й у польській вибірці, але там, на відміну від української, найбільш продуктивним є вік від 41 – 55 років (13 виборів), найбільш яскраво ця тенденція простежується в межах академічного профілю;

- найбільш збалансованою ситуація виглядає в Чехії та Словаччині, де представники всіх вікових груп в цілому є лідерами в оцінці різних компетенцій. Разом з тим, зазначимо, що викладачі Чехії від 56 років найменш рішучі при оцінюванні професійно-педагогічного профілю, викладачі Словаччини від 56 років найменш рішучі при оцінюванні академічного профілю.

Графічна інтерпретація результатів представлена на рис. 12 – 14.

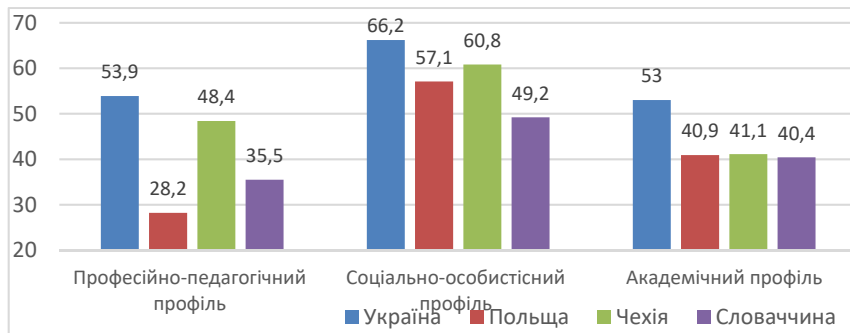

Рис. 12. Узагальнені данні (викладачі, 25 – 40 років)

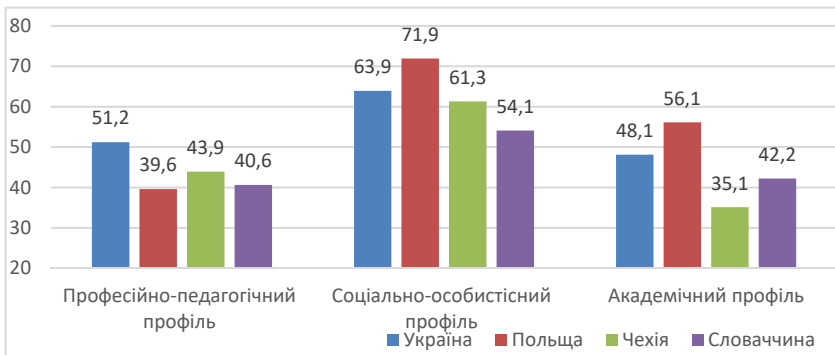

Рис. 13. Узагальнені данні (викладачі, 41 – 55 років)

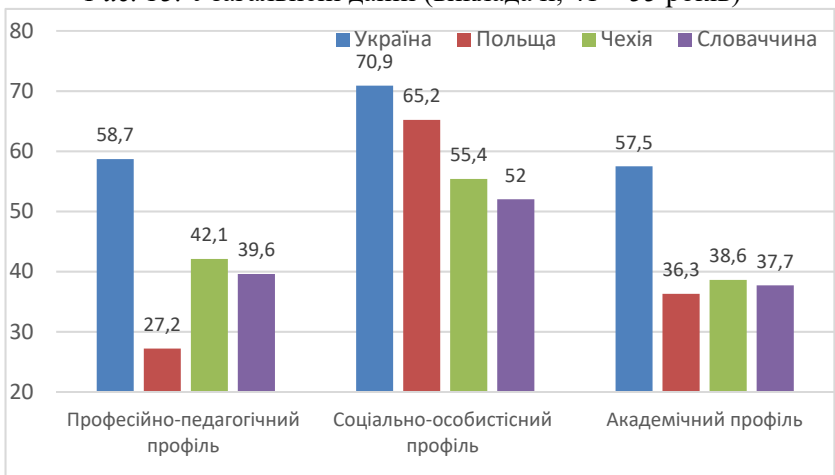

Рис. 14. Узагальнені данні (викладачі, понад 56 років)

Отже, аналіз статистичних даних щодо розвитку компетенцій викладачів вищої школи країн-учасниць проекту дає підстави зробити наступні узагальнення:

1. Результати проведеного дослідження свідчать – обраний нами підхід щодо оцінювання комплексу компетенцій викладачів вищої школи через визначення трьох основних компетентнісних профілів, що відображають найважливіші сфери діяльності викладачів (професійно-педагогічну, соціально-особистісну та академічну), є найбільш оптимальним. За своїми характеристиками розроблений діагностичний інструментарій

задля дослідження компетенцій викладачів є цілісним, уніфікованим та відтворювальним.

2. Оцінювання викладачами і студентами різних складників діяльності викладачів дозволило визначити цінність низки компетенцій сучасного викладача вищої школи. Установлено недостатньо високий рівень розвитку низки компетенцій: ставлення до реформ, робота з інформацією та використання ІКТ, управління освітнім процесом (професійно-педагогічний профіль), лідерські якості, громадянська позиція (соціально-особистісний профіль), інтернаціоналізація освіти та науки, популяризація власних наукових досліджень, володіння науковою методологією та дослідницьким інструментарієм (академічний профіль). Це дає можливість виявити реальні проблеми, що виникають у професійній діяльності викладачів та потребують подальшого вирішення.

3. Як свідчать результати дослідження, у кожній країні респонденти неоднаково оцінюють компетенції викладачів вищої школи, виділяючи різні пріоритети, разом із тим можна окреслити певні тенденції:

- найбільш високо всі країни-учасниці проекту оцінюють компетенції соціально-особистісного профілю;
- респонденти жіночої статі частіше, ніж чоловіки висловлюють усталене твердження «так», яке розглядається нами як індикатор реальної готовності викладачів до змін, визначення власної рішучої позиції;
- найбільш продуктивним, відкритим до змін є вік 41 – 55 років.

4. Узагальнення відповідей викладачів і студентів дозволило встановити, що перші здійснювали самооцінку своєї професійної діяльності, студенти – визначали власні очікування щодо діяльності викладачів, фактично розробляючи «ідеальну модель» сучасного викладача університету. Як свідчить загальноєвропейська тенденція, у більшості випадків самооцінка викладачів не співпадає з очікуваннями студентів.

5. Виявлені проблеми уможливили визначити теоретичний та практичний ефект виконаного дослідження – можливість подальшої розробки європейських стандартів професійної діяльності викладачів вищої школи задля реалізації головної мети вищої освіти – підвищення її якості.

С. І. Ткачов
доктор педагогічних наук, професор,
проректор з науково-педагогічної роботи
Харківської державної академії фізичної культури

Н. О. Ткачова,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої
школи Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди

ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

***Анотація.** У підрозділі доведено, що актуальним завданням педагогічної теорії та практики сьогодні є формування корпоративної культури у студентів педагогічних спеціальностей. На основі врахування наукових поглядів різних учених запропоновано авторське визначення поняття корпоративної культури майбутнього вчителя, уточнено структуру та зміст цього особистісного феномена. З'ясовано, що успішному формуванню у студентів цієї культури сприяє створення в закладі вищої освіти відповідного освітнього середовища. Схарактеризовано складники цього середовища. Описано досвід формування корпоративної культури майбутніх учителів у Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди та Харківської державної академії фізичної культури.*

***Ключові слова:** корпоративна культура, майбутній учитель, освітній стандарт, педагогічні цінності, корпоративна символіка, моделі поведінки, спільнота фахівців, освітнє середовище.*

Оприлюднення тексту схваленої урядом у грудні 2016 року Концепції «Нова українська школа» ознаменувало початок докорінної та системної реформи загальної середньої освіти в Україні. Як відзначається в цьому стратегічному документі, оновлення української школи передбачає реалізацію таких концептуальних ідей:

Наукове видання

ІННОВАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

Монографія

Науковий редактор:

Харченко С. Я. – доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри соціальної педагогіки Державного закладу
«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Комп'ютерне верстання – В. В. Прошкін
Дизайн обкладинки – Н. А. Бабинець

Здано до склад. 30.04.2019 р. Підп. до друку 31.05.2019 р.
Формат 60x84 1/16. Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 19,93. Наклад 300 прим. Зам. №

Видавець і виготовлювач ТОВ «Талком»
03115, м. Київ, вул. Львівська, 23,
тел./факс (044) 424-40-69, 424-56-26
E-mail: ukraina.vdk@email.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4538 від 17.05.2013.